

Jan Zrzavý (1890 – 1977)
Krucemburk
1920, olej, plátno

Jan Zrzavý, zakladatel výtvarné skupiny „Tvrdošíjní“, si jako samouk uchoval velmi originální a nenapodobitelný malířský a kreslířský rukopis. Jeho obrazy jsou plné jemné melancholie, ticha i tajemna. Jan Zrzavý totiž maluje splývavým malířským rukopisem, jeho barvy citlivě přechází jedna do druhé, jeho stylizované a často zaoblené tvary jsou měkce modelovány ojedinělou prací se světlem a stínem. Nejobdivovanějším Zrzavého dílem ve sbírkách karlovarské galerie je Krucemburk (1920), snově působivá krajina střídme barevnosti, jeden z mála obrazů, které autor namaloval na rodné Vysočině. Malíř vycházel z konkrétních motivů a vzpomínek na místo, kde trávil prázdniny, přetvořil si je však po svém. Poetický průhled vesnicí se stromy, domky, ploty, zídkami a zvlněným reliéfem návsi tvoří harmonicky vyváženou kompozici. Tajuplné krajinné zátiší je opuštěné, možná se opravdu jedná o snovou vzpomínku... Jan Zrzavý totiž miloval Krucemburk právě proto, že tam u dědečka Jana Zrzavého, majitele zájezdního hostince „Na špici“, prožil nejedno léto s početnými příbuznými z otcovy strany (otec byl ze 13 dětí). Na dva měsíce přestával být hlídaným synem řidičího z Okrouhlice a mohl vesele a svobodně řídit s mnoha bratrance a sestřenicemi. V pozdějším věku pak miloval především Krucemburské náměstíčko a kostel sv. Mikuláše na vršku nad náměstím (obojí několikrát namaloval i nakreslil). Krucemburk se mimochodem posléze stal místem malířova posledního odpočinku. Hrob podle jeho přání neleží přímo na hřbitově, ale u ohradní zdi s výhledem na kostelní věž (údajně, aby bylo dobře vidět na hodiny...). Krucemburské náměstí dnes nese jméno svého nejvýznamnějšího malíře, najdeme tam i Pamětní síň Jana Zrzavého a sídlo Společnosti Jana Zrzavého. Krucemburk je hrdým nositelem odkazu osobitého malíře a svérázné osobnosti, jejíž citát zdobí pamětní desku: „Narodil jsem se v Okrouhlici, ale za svoje pravé rodiště pokládám Krucemburk.“ A karlovarská galerie je hrdým vystavovatelem nejen této skvostné krajinomalby, ale i pozdějších obrazů s motivy loděk a bretaňského pobřeží. Také na těchto drobnějších dílech je patrné, že Jan Zrzavý, jeden z nejdůležitějších členů meziválečné české avantgardy, byl obdarován schopností lyrickými a poetickými výrazovými prostředky ztvárnit každý námět (Bretaň, Benátky, Ostravsko, milovanou Vysočinu i početnou řadu figurálních témat).

PS:

Na rozhraní 1967/1968 se u nás uskutečnila velká výstava Jana Zrzavého a v galerijním archivu se nachází fotografie z besedy s návštěvníky. Tehdy ovšem ještě „Krucemburk“ ve stálé expozici nevisel, galerie ho zakoupila až v roce 1982...